

STORTINGET

Innst. 381 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:116 S (2018–2019)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Borch, Per Olaf Lundteigen, Ole André Myhrvold og Geir Pollestad om økt bruk av tre som byggemateriale

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen utgangen av 2019 med forslag til økonomiske incentiver for bruk av tre i større byggeprosjekter.»

Forslagsstillerne peker i dokumentet på at bruk av tre til bærende konstruksjoner er et godt klimatiltak i alle faser av en byggeprosess.

Forslagsstillerne viser til at situasjonen i dag er at løsninger basert på bruk av tre i større byggeprosjekter er lite kjent og innebærer en økt kostnad og risiko for byggherre og entreprenør sammenlignet med tradisjonelle byggemetoder.

Det vises til dokumentet for en nærmere beskrivelse av forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 12. april 2019 til Kommunal- og moderniseringsdepartementet ved statsråd Monica Mæland bedt om en vurdering av forslaget. Statsrådens uttalelse følger av vedlagte brev av 14. mai 2019.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharahkhani, Stein Erik Lauvås, Eirik Sivertsen og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Mari Holm Lønseth, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Kari Kjønnaas Kjos, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Willfred Nordlund, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til representantforslaget.

Komiteen registrerer at forslagsstillerne ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen utgangen av 2019 med forslag om økonomiske incentiver til å bygge i tre.

Komiteen har fått ett skriftlig innspill til behandling av saken.

Komiteen viser til Kommunal- og moderniseringsdepartementets brev datert den 14. mai 2019. I brevet viser statsråd Mæland til at regjeringen tidligere i 2019 har utgitt en strategi for økt forsikrings-, utviklings- og innovasjonsaktivitet i skog- og trenæringen, «Skog- og trenæringa – ein drivar for grøn omstilling». Statsråden viser videre til at Statsbygg har igangsatt et samarbeid med leverandørindustrien for å utvikle produkter og anvendelsesområder for bruk av tre samt andre lavutslippsmaterialer i forbindelse med statlige byggeprosjekt. Det vises til at regjeringen utreder ulike barrierer og ulike tiltak for å fremme bruken av miljøvennlige byggematerialer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at bygg- og anleggssektoren står for 40 pst. av materialforbruket i Norge, og det offentlige står for mer enn 40 pst. av innkjøpene i et byggemarked på over 1 000 mrd. kroner. Ifølge Asplan Viak er det totale klimafotavtrykket til den norske bygg- og anleggssektoren 9,5 millioner tonn CO₂ årlig. Stadig mer energieffektive bygg gjør at materialbruk står for den største delen av utslippene – totalt like mye som alle utslipp fra privatbiler. Asplan Viak hevder at:

«(...) trebyggeri kan halvere klimagassutslippene fra materialbruk uten økte kostnader.»

Den norske skogen kan levere en betydelig del av dette bidraget. Den gjennomsnittlige substitusjonseffekten ved å bruke tre fremfor andre materialer (stål, sement og betong) tilsvarer en CO₂-besparelse på 1,6 tonn CO₂-ekvivalenter per m³ trelast for norske forhold. Ved å øke hogst innenfor bærekraftige rammer og bruke mer tre til å erstatte bruk av andre byggematerialer, kan en redusere CO₂-utslippene med 1–1,5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter årlig.

Flertallet viser videre til at skogindustrien er en viktig del av norsk næringsliv, at næringen har stort utviklingspotensial og kan bidra betydelig til å kutte klimagassutslipp. Flertallet vil derfor øke bruken av tre som byggemateriale. Flertallet viser til at dersom man lykkes med å utvikle et stort marked for mer klimavennlige bygg tidlig, øker sjansen for at norske bedrifter og kompetansemiljø klarer å opparbeide seg gode posisjoner i et internasjonalt marked. For å oppnå dette må det føres en aktiv politikk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter på denne bakgrunn forslagsstillerens intensjon, men vil også legge til rette for andre klimavennlige materialer i tillegg til tre.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen utgangen av 2019 med forslag til økonomiske incentiver for bruk av klimavennlige materialer som tre i større byggeprosjekter.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at bygg- og anleggssektoren står for en stor andel av de globale klimagassutslippene. Disse medlemmer er enige i at innovasjon i byggenæringen, herunder materialvalg, vil kunne bidra til å få klimagassutslippene ned. Disse medlemmer mener tre

har mange positive egenskaper som byggematerialer, og regjeringen har varslet at den vil stimulere til økt bruk av tre som byggemateriale. Blant annet har regjeringen i 2017 fremmet en egen stortingsmelding om en konkurransedyktig skog- og trenæring, jf. Meld. St. 6 (2016–2017), og så sent som i mars 2019 la regjeringen frem en strategi for økt forsknings-, utviklings- og innovasjonsaktivitet i skog- og trenæringen, samt en strategi for å stimulere etterspørselen etter grønne, trebaserte produkt. Disse strategiene sees i sammenheng og er fremmet i samme helhetlige dokument, «Skog- og trenæringa – ein drivar for grøn omstilling». Disse medlemmer merker seg at forslagsstillerne ikke henviser til noen av disse strategiene i sitt forslag.

Disse medlemmer deler ambisjonen om at Norge bør ha en samlet næringskjede for trenæringen i Norge, ved at mest mulig av norsk skogråstoff blir videreforedlet i Norge, der dette er lønnsomt. Samtidig må vi legge til rette for eksport av varer, og disse medlemmer viser i den sammenheng til viktigheten av EØS-avtalen for eksportadgang for norske varer.

Disse medlemmer viser til at regjeringens strategi for økt etterspørsel legger til rette for en langt mer helhetlig stimulering av etterspørselssiden enn det representantforslaget foreslår. Disse medlemmer har større tro på denne innfallsvinkelen, fremfor å etablere rene subsidieordninger for utbygging av store bygg i tre. Problemet med å etablere subsidier til materialer er at en skaper en kunstig lønnsomhet, der materialet velges uten en helhetlig vurdering. Disse medlemmer mener at dersom tre skal bli lønnsomt i stor skala, må det skje gjennom andre virkemidler enn subsidier til bruk.

Videre viser disse medlemmer til at det i senere tid er bygget en rekke større bygninger, blant annet i Brumunddal, i Bergen og i Oslo, samt at mange flere er under planlegging. I tillegg har flere bruer over motorveier blitt bygget i tre. Disse medlemmer merker seg at alle disse kom til uten de økonomiske subsidiene som forslagsstillerne etterlyser. Disse medlemmer mener likevel det er behov for å gjøre mer for å stimulere etterspørselen etter trebaserte produkter, og viser til at regjeringens strategi retter seg mot fem innsatsområder:

- Bærekraftig skogbruk
- Dokumentasjon
- Standardisering og industrialisering
- Kompetansedeling
- Politikk og regelverk

Disse medlemmer vil vise til at også andre byggematerialer enn tre har gode klimaegenskaper. Disse medlemmer registrerer at regjeringen vil sette i gang et arbeid for å se hva som er barrierer for økt bruk av lavutslippsmaterialer. Regjeringen vil utrede ulike tiltak som skal fremme bruken av miljøvennlige byggemate-

rialer. Disse medlemmer ser positivt på dette arbeidet.

Disse medlemmer merker seg videre at Statsbygg har fått i oppgave å samarbeide med leverandøringen om utvikling av produkter og anvendelsesområder for bruk av tre og andre lavutslippsmaterialer i forbindelse med statlige byggeprosjekter. Samtidig vil disse medlemmer understreke at det er en rekke forhold som skal ivaretas i forbindelse med valg av byggemateriale, blant annet miljøpåvirkning, konstruksjon- og brannsikkerhet, inneklima, bestandighet, kostnad og sikkerhet.

Disse medlemmer understreker at det ikke er Stortingets oppgave å fastsette hvilke byggematerialer som skal benyttes i det enkelte prosjekt, men heller legge til rette for innovasjon og nye, mer klimavennlige løsninger innenfor lønnsomme rammer.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at i arbeidet for omstilling til et grønt, fornybart og bærekraftig samfunn spiller skogen en nøkkelrolle. Økt bruk og bedre ressursutnyttelse av våre skogressurser er helt avgjørende i klimapolitikken.

Disse medlemmer viser til at skognæringen trenger gode rammevilkår. Senterpartiet vil fortsette med utbygging og forbedring av infrastruktur for tømmertransport. Det omfatter både store samferdselsprosjekter på vei og jernbane og fortsatt innsats for å fjerne flaskehalser på skogsbilveier. Senterpartiet har foreslått å opprette et statlig grønt investeringselskap for å sikre investeringer i selskaper som tar en ledende rolle i utvikling av ny teknologi og nye løsninger basert på grønt karbon.

Disse medlemmer viser til at skogen må prioriteres på flere måter. Staten og det offentlige må bruke tre i egne bygg og konstruksjoner, f.eks. i store samferdselsprosjekter og offentlige bygg, i tillegg til å stimulere det private til økt bruk av tre. Disse medlemmer viser i den forbindelse til forslag og merknader i Innst. 274 S (2017–2018) ved behandling av Dokument 8:103 S (2017–2018).

Komiteen viser til at økt bruk av skog og trevirke er vesentlig for å bygge opp en sterk fastlandsindustri og sikre norsk økonomi framover. Det er også en stor grunn til at det blir viktig å sikre en helhetlig verdikjede i Norge og at verdiskapingen skjer og blir i Norge – helt fra plante til ferdig foredlet produkt.

Komiteen vil understreke at klima- og miljøpolitikken er sektorovergripende og avhengig av tiltak og virkemidler på et bredt spekter av områder i samfunnet. Komiteen ser at dersom en skal oppnå forbedringer og lykkes i målene om utslippskutt, må klimapolitikken ses i en større sammenheng. Dette innebærer en helhetlig tilnærming til igangsetting og gjennomføring av po-

litiske satsinger, prioriteringer og planer på nær sagt alle områder.

Komiteen viser til at økt bruk av skogressursene er helt avgjørende i klimapolitikken. Komiteen viser videre til at aktivt skogbruk kan øke opptaket av karbon i skogen, og at biomassen som utvinnes, kan bli til fornybare materialer, energi og en rekke andre klimanøytrale produkter.

Komiteen viser til regjeringens strategi «Skog- og trenæringa – ein drivar for grøn omstilling». Der står det blant annet at bedre dokumentasjon av egenskaper og miljøfortrinn ved trebaserte produkt er sentralt for å gi gode fremstillinger av gevinstene ved økt trebruk. Det kan være med og skape større tillit til produktene og bidra til å stimulere byggebransjen til nyskapning og bruk av tre som byggemateriale.

Komiteen viser til at strategien peker på at myndighetene kan bidra med tiltak for kompetanseheving og informasjonsspredning. I tillegg kan myndighetene fremme etterspørselen etter fornybare biobaserte produkt gjennom aktiv stimulering av markedene. Dette kan være tiltak for å øke lønnsomheten og dermed redusere markedsrisikoen, slik at næringslivet dreier investeringene i ønsket retning.

Komiteen mener det er viktig at offentlig virkemiddelbruk støtter opp om næringsarbeid med standardisering og industrialisering. Standardisering bidrar blant annet til å øke nøyaktigheten ved bruk av prefabrikerte moduler og byggeelement, og til å fjerne feilkilder i produksjon og på byggeplass. Gode standarder og høy grad av industrialisering gir redusert byggetid.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at ved å bruke tre som materiale vil karbonet fortsatt lagres i bygget. Hogsten forutsetter nyplanting – nye trær vil sørge for å ta opp enda mer karbon fra atmosfæren. Bygg i tre kan dermed gi en lavere klimapåvirkning, både på grunn av karbonlagring og fordi de kan brukes som erstatning for mer klimabelastende materialer.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det bør sørges for økt bruk av blant annet massivtre ved å innføre ordninger som gir økonomiske incentiver og reduserer risiko. Dette kan gjøres i form av tilskudd knyttet til bruk av tre både i nybygg, ved rehabilitering og utbygging av eksisterende bygg.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen utgangen av 2019 med forslag til økonomiske incentiver for bruk av tre i større byggeprosjekter.»

«Stortinget ber regjeringen følge opp strategien Skog- og trenæringa – ein drivar for grøn omstilling, herunder sørge for bedre dokumentasjon av egenskaper og miljøfortrinn ved trebaserte produkter.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å sette krav om redusert klimabelastning fra byggematerialer i kommende byggt teknisk forskrift.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette krav om redusert klimabelastning fra byggematerialer i kommende byggt teknisk forskrift.»

Dette medlem viser til at Norge må skape flere hundre tusen nye arbeidsplasser til erstatning for de som i dag er i oljenæringen, samtidig som vi skal kutte 60 prosent av klimagassutslippene innen 2030. Disse nye arbeidsplassene må være fornybare, klima- og miljøvennlige og gi inntekter. Skal potensialet for næring, arbeidsplasser og inntekter utløses, trengs en stor statlig satsing og nye virkemidler – ellers havner arbeidsplassene i utlandet basert på våre råvarer. Det haster, for mange aktører i utlandet ser potensialet.

Dette medlem mener det er nødvendig med en kraftig satsing – med skatteendringer, forskningsmidler, kompetanseutvikling og utdanning, og ikke minst statlig risikoavlastning for den industrien og de næringsaktørene som skal være med på det grønne skiftet. Oljenæringa har fått milliarder i risikoavlastning i mange år. Det må avsluttes, og den statlige risikoavlastningen må vris over til fornybare og miljøvennlige næringssatsinger. Det er også nødvendig å vri skattesystemet fra å favorisere eiendom, petroleum og finans, til å favorisere ny, grønn industri, bl.a. basert på tre og bærekraftig skogbruk. Det er ansvarlig klimapolitikk og god næringspolitikk, og det vil gi arbeidsplasser i Norge.

Dette medlem mener det må bli slutt på snakk om næringsnøytralitet og uprioriterte skatteletter som ikke er målrettet mot å få til den livsnødvendige omstillingen. Dette medlem viser til at ingen større endringer i norsk økonomi har skjedd uten større politiske grep og aktiv politisk styring av industrialiseringen. Slik var det med utviklingen av velferdsstaten i etterkrigstiden og utviklingen av norsk oljeindustri, og slik er det nødvendig når Norge skal kutte klimagassut-

slipp og skape bærekraftige arbeidsplasser og næringer vi kan leve av framover.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen utgangen av 2019 med forslag til økonomiske incentiver for bruk av klimavennlige materialer som tre i større byggeprosjekter.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen utgangen av 2019 med forslag til økonomiske incentiver for bruk av tre i større byggeprosjekter.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen følge opp strategien Skog- og trenæringa – ein drivar for grøn omstilling, herunder sørge for bedre dokumentasjon av egenskaper og miljøfortrinn ved trebaserte produkter.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen vurdere å sette krav om redusert klimabelastning fra byggematerialer i kommende byggt teknisk forskrift.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sette krav om redusert klimabelastning fra byggematerialer i kommende byggt teknisk forskrift.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:116 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Borch, Per Olaf Lundteigen, Ole André Myhrvold og Geir Pollestad om økt bruk av tre som byggemateriale – vedtas ikke.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 7. juni 2019

Karin Andersen

leder

Mari Holm Lønseth

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet v/statsråd Monica Mæland til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 14. mai 2019****Dokument 8:116 S (2018-2019) Representantforslag om økt bruk av tre som byggemateriale**

Jeg viser til komitéens brev 12. april med spørsmål om min vurdering av representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Borch, Per Olaf Lundteigen, Ole André Myhrvold og Geir Pollestad om økt bruk av tre som byggemateriale.

Forslagsstillerne viser til at bygg- og anleggsektoren globalt står for en stor andel av klimagassutslipp, og at stål og betong utgjør en stor andel av markedet i sektoren. Det vises til at tre i større grad kan erstatte disse produktene i store bygg, og at dette kan bidra til reduserte klimagassutslipp.

Jeg er enig med representantene at tre har mange gode egenskaper. Regjeringen har varslet at vi vil stimulere til økt bruk av tre som byggemateriale. Regjeringen ga tidligere i år også ut en strategi for økt forsknings-, utviklings- og innovasjonsaktivitet i skog- og trenæringen, "Skog- og trenæringa – ein drivar for grøn omstilling". Strategien skal også stimulere til etterspørsel etter grønne, trebaserte produkter. Tre kan være et klimamessig godt byggemateriale. Samtidig er det også andre materialer som kan ha gode klimaegenskaper. Jeg har derfor allerede gitt Statsbygg i oppgave å samarbeide med leverandørindustrien om utvikling av produkter og anvendelsesområder for bruk av tre og andre lavutslippsmaterialer i forbindelse med statlige byggeprosjekter.

Det er også en rekke andre forhold som skal ivaretas. Klimagassutslipp er viktig, men det må vurderes i sammenheng med andre egenskaper som øvrige miljøpåvirkning, konstruksjon- og brannsikkerhet, innneklima, bestandighet, kostnad m.m.

Regjeringen vil sette i gang et arbeid for å se på hva som er barrierer for økt bruk av lavutslippsmaterialer. Vi vil utrede tiltak som kan redusere barrierer og ulike tiltak for å fremme bruken av miljøvennlige byggematerialer. Det er for tidlig å si hva slags tiltak som kan være aktuelle.

